

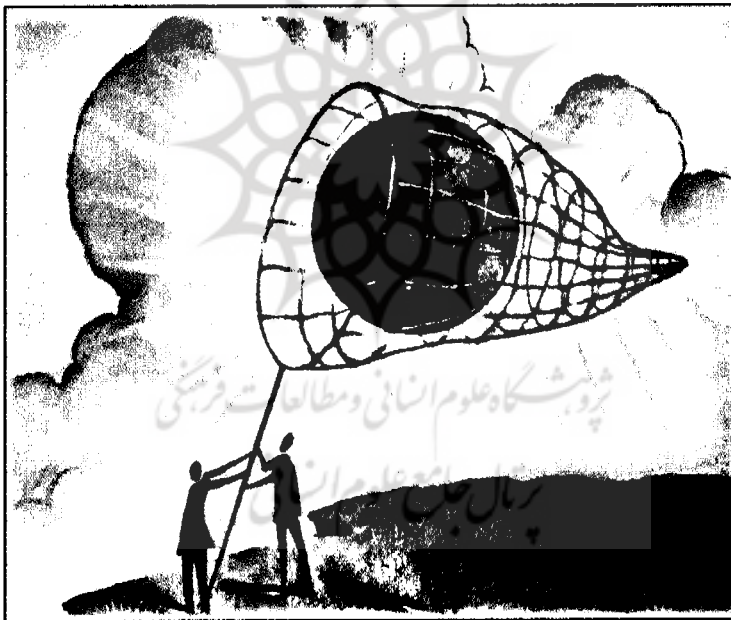
حسابداری زیست محیطی^۱

دکتر فرزانه نصیرزاده

عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد

مقدمه

طبیعت در چند دهه اخیر، شاهد بحران‌های سختی همچون آلودگی آب و خاک، آلودگی هوا، آلودگی صوتی، بهره‌برداری بیش از حد از منابع طبیعی، انقراض برخی انواع گیاهان و جانوران، افزایش انواع زباله‌ها، فرسایش خاک و گونه‌های دیگر نابودکننده تعادل طبیعی بوده است. این بحران‌ها، نتیجه زیاده‌خواهی انسان و توجه

بیش از حد او به سودآوری کوتاه‌مدت و حذف نظام‌های ارزشی و اخلاقی می‌باشد که اولین قربانی آن طبیعت و محیط‌زیست است.

از این رو، امروزه موضوع آلودگی محیط زیست از اهمیت خاصی برخوردار شده و ابعاد جهانی یافته است.

در این مقاله سعی شده است تا اهمیت موضوعات زیست محیطی در آمریکا، تاریخچه مختصری از فعالیت‌های آژانس حفاظت از محیط‌زیست^۲، قوانین زیست محیطی و نحوه اجرای آن، الزامات گزارشگری و افشای اطلاعات از

سوی کمیسیون بورس اوراق بهادار^۳ و کمیته تدوین استانداردهای حسابداری مالی^۴ بیان شود و در خاتمه نیز ضرورت تدوین و اجرای حسابداری زیست محیطی در ایران مطرح گردد.

اهمیت آلودگی محیط‌زیست موضوع آلودگی محیط‌زیست در آمریکا از اهمیت خاصی برخوردار است. براساس

اطلاعات ارائه شده توسط آژانس حفاظت از محیط‌زیست (EPA)، این کشور ضایعات خطرناکی را تولید می‌کند که سهم سالانه هر نفر از آن، معادل یک تن ضایعات است و هر ساله به مقادیر سال‌های گذشته اضافه می‌شود. البته بخش اعظم این ضایعات بطور مستقیم وارد چرخه محیط‌زیست نمی‌شود و در صورت وجود انگیزه کافی می‌توان بسیاری از این ضایعات خطرناک را جهت ایجاد منابع انرژی بازیافت کرد. علاوه بر این طی نیم قرن گذشته، هزینه جمع‌آوری، دفع زباله‌ها و ضایعات خطرناک در این

کشور بالغ بر ۵۰۰ میلیون تا یک میلیارد دلار برآورد شده است و این امر نشان می‌دهد که گزارشگری زیست‌محیطی در شرکت‌های آمریکایی از اهمیت خاصی برخوردار است. افزایش تمایل برای داشتن حسابداری زیست‌محیطی بهتر از هزینه‌های زیست‌محیطی فزاینده و رو به رشد نشأت گرفته است.

تاریخچه فعالیت آژانس حفاظت از محیط‌زیست (EPA) ریچارد نیکسون^۵ رئیس جمهور وقت آمریکا در سال ۱۹۷۰، آژانس حفاظت از محیط‌زیست (EPA) را به عنوان یک نهاد مستقل و غیردولتی تاسیس کرد. این آژانس اکثر فعالیت‌های مرکز خدمات بهداشت محیط‌زیست^۶ را به عهده گرفت و هدف از تاسیس آن ادغام و یکپارچه‌سازی فعالیت‌های متنوع دولتی همچون تحقیقات زیست‌محیطی، نظارت، کنترل و نحوه اجرای قوانین مصوب بود. این آژانس گزارش عملکرد خود را از اداره مدیریت و بودجه^۷ به رئیس جمهور ارائه می‌کند.

اگر چه آژانس با هدف تضمین حفاظت از بهداشت و سلامت محیط‌زیست ملی تاسیس شد ولی در بدو تاسیس از حمایت مناسب مجلس برخوردار نبوده و بودجه اولیه آن بسیار اندک و ناچیز بود ولی به مرور زمان همراه با افزایش اهمیت محیط‌زیست در افکار عمومی، از رشد تدریجی و پایداری برخوردار گشت. آژانس در دهه اول فعالیت خود (دهه ۱۹۷۰) عمدتاً فعالیت خود را بر اجرای قوانین زیست‌محیطی مصوب مجلس متمرکز کرد ولی در طول دهه دوم بیش از پیش متوجه مشکلات اعمال قوانین و مقررات مصوب خود بود. امروزه مسائل زیست‌محیطی بیش از هر زمان دیگر در کانون توجهات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی آمریکا قرار گرفته و قوانین متعددی نیز به تصویب رسیده که مستقیماً به موضوعات زیست‌محیطی مربوط است.

قوانین نظارتی و کنترلی در حوزه محیط‌زیست برخی از مهم‌ترین قوانین دولت مرکزی در حوزه مسائل محیط‌زیست در ایالات متحده عبارتند از:

- قانون هوای پاک^۸ - مصوب ۱۹۶۳ (در سال‌های ۱۹۶۷، ۱۹۷۰، ۱۹۷۲، ۱۹۷۷ و ۱۹۹۰ مورد بازنگری و اصلاح قرار گرفته است.
- قانون آب سالم^۹ - مصوب ۱۹۷۲ (در سال‌های ۱۹۷۷ و ۱۹۸۷ مورد بازنگری و اصلاح قرار گرفته است).

- قانون مصوب دولت مرکزی درباره حشره‌کش‌ها و سموم دفع جوندگان مخرب^{۱۰} - مصوب ۱۹۴۹ (اصلاح شده در سال‌های ۱۹۷۲ و ۱۹۷۸).
- قانون حمل مواد سمی یا خطرناک^{۱۱} - مصوب ۱۹۷۵.
- قانون مواد سمی^{۱۲} - مصوب ۱۹۷۶.
- قانون حفاظت و احیای منابع محیط‌زیست^{۱۳} - مصوب ۱۹۷۶ (اصلاح شده در سال‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۸۴).
- قانون جامع مسئولیت، جبران خسارت و بدهی زیست‌محیطی^{۱۴}، قانون Superfund - مصوب ۱۹۸۰.
- قانون اصلاح و تصویب مجدد Superfund^{۱۵} - مصوب ۱۹۸۶ و اصلاح شده در سال ۱۹۹۱.
- قانون ضایعات و زباله‌های خطرناک^{۱۶} - مصوب ۱۹۹۰.
- قانون جلوگیری از آلودگی محیط‌زیست^{۱۷} - مصوب ۱۹۹۰. با توجه به تاریخ تصویب و اجرای قوانین پیشگفته مشخص می‌شود که قبل از سال ۱۹۷۰ در زمینه مسائل زیست‌محیطی قوانین محدودی وجود داشته اما بعد از آن با توجه به افزایش آگاهی و توجه افکار عمومی نسبت به مسائل زیست‌محیطی قوانین بیشتری وضع شده است. هر یک از این قوانین نشان‌دهنده عزم راسخ و همه جانبه کشور برای کنترل ضایعات خطرناک است. یکی از مهم‌ترین و برجسته‌ترین قوانین مصوب در حوزه مسائل زیست‌محیطی، قانون Superfund است.

قانون Superfund

انگیزه اصلی تصویب این قانون، مشکلات زیست‌محیطی در آبشار نیآگارا و کانال لاو^{۱۸} بوده است. شرکت فرآورده‌های شیمیایی هوکر^{۱۹} در فاصله بین سال‌های ۱۹۴۲ تا ۱۹۵۲ بیش از ۲۱۰۰۰ تن زباله‌های خطرناک شیمیایی خود را در کانال لاو دفن و پس از آنکه در سال ۱۹۵۳، کانال مذکور آکنده از زباله شد آنرا به مبلغ یک دلار به مدرسه نیآگارا فالز^{۲۰} واگذار کرد که بعدها به مدرسه، زمین بازی کودکان و منازل مسکونی تبدیل شد. در سال ۱۹۷۶ کمیته مشترک کانادایی - آمریکایی مسئول کنترل و نظارت بر مجموعه دریاچه‌های "گریت لیکز"^{۲۱}، متوجه وجود سم حشره‌کش Mirex در بدن ماهی‌های دریاچه اوتاریو گردید و پس از بررسی‌های طولانی، مشخص شد که منشا این فاجعه کانال لاو بوده است و مسئله از حالت حادثه منطقه‌ای به حادثه خبری در سطح بین‌المللی تبدیل شد. در

کند. پاکسازی هر یک از مراکز آلوده نیازمند بودجه عظیمی بود و طبق مطالعات انجام شده، بطور متوسط هزینه پاکسازی هر یک از این مراکز بین ۳۵ الی ۱۰۱ میلیون دلار برآورد شده است (Hutchison, 2000). سازمان بودجه هزینه پاکسازی تمام مراکز فعلی و آتی مندرج در فهرست اولویت‌های ملی را بین ۱۰۰ تا ۴۰۰ میلیارد دلار تخمین زده است. تاکنون فقط تعدادی از این مراکز پاکسازی شده‌اند و با در نظر گرفتن هزینه‌های سرسام‌آور آن می‌توان متوجه تاثیر این طرح بر وضعیت شرکت‌ها و مراکز مسئول شد.

شرکت‌ها و مراکز بالقوه مسئول (PRP)^{۲۳}

طبق قانون جامع مسئولیت (CERCIA)، به هر شخصیت حقیقی یا حقوقی یک "مرکز بالقوه مسئول" (PRP) گفته می‌شود که به صورت بالقوه مسئول ایجاد آلودگی در هر یک از مراکز Superfund باشد، آژانس می‌تواند از طریق اداری و قانونی از شرکت‌ها و مراکز بالقوه مسئول بخواهد تا نسبت به پاکسازی مراکز اقدام کنند که خود آلوده کرده‌اند.

یک مرکز بالقوه مسئول می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- مالکان یا متصدیان فعلی مراکز که ضایعات خطرناک را ایجاد می‌کنند.
  - مالکان یا متصدیان مراکز که در زمان آنها ضایعات خطرناک ایجاد شده باشد.
  - اشخاصی که ضایعات خطرناک را به هر یک از مراکز مذکور حمل می‌کنند.
  - اشخاصی که در مورد ضایعات خطرناک با این مراکز مشارکت داشته باشند.
- بدین ترتیب تقریباً هر شخص حقیقی یا حقوقی که در این مراکز با ضایعات خطرناک ارتباط داشته باشد، می‌تواند یک مرکز بالقوه مسئول در نظر گرفته شود.

برای مراکز بالقوه مسئول، سه نوع پذیرش بدهی در نظر گرفته شده است:

۱. پذیرش بدهی بطور کامل: در این صورت مرکز بالقوه مسئول، مسئول پاکسازی کامل و تامین هزینه‌های پاکسازی مرکز تعیین شده خواهد شد.
۲. پذیرش بدهی بطور اشتراکی: در شرایطی که چند شخص حقیقی یا حقوقی مشترکاً به عنوان آلوده کننده مرکز خاصی شناخته شوند آژانس می‌تواند آنها را بطور اشتراکی و یا

پی این قضیه آژانس حفاظت از محیط‌زیست در سال ۱۹۷۹ برای حل مسئله کانال، پا به میدان گذاشت و پس از تشکیل چندین پرونده کیفری علیه شرکت هوکر، به هزینه دولت، خانواده‌های ساکن در محل را به خاطر بروز مشکلات بهداشتی (از جمله سقط جنین، نارسایی‌های مادرزادی در کودکان، اختلالات عصبی و زخم سیستم دفع ادرار) به اماکن سالم منتقل کرد که این کار، هزینه‌ای بالغ بر ۳ الی ۵ میلیون دلار به همراه داشت. (Landy et al. 1994)

جنگال مطبوعاتی بر سر مسئله کانال لاو، فرصت جدیدی در اختیار آژانس قرارداد تا اختیارات قانونی جدیدی بدست آورد. "قانون جامع مسئولیت، جبران خسارت و بدهی زیست محیطی" (CERCIA) - موسوم به قانون Superfund مصوب ۱۹۸۰، الزامات نظارتی و کنترلی مناسبی برای حل مشکل تخلیه مواد و ضایعات خطرناک از مراکز جمع‌آوری زباله و همچنین مواد آلوده کننده حاصل از جمع‌آوری و انباشت هرگونه زباله‌های خطرناک در آینده را تامین کرد.

با اصلاح قانون Superfund در سال ۱۹۸۶، آژانس حفاظت از محیط‌زیست موظف شد تمام اماکن و محل‌هایی را شناسایی کند که در سراسر ایالات متحده به علت مواد زباله‌های خطرناک باعث ایجاد خسارت به محیط‌زیست شده‌اند و یا در آینده چنین خسارت‌هایی را به بار خواهند آورد و اسامی آنها را در فهرست جامعی گردآوری نماید. تا سال ۱۹۹۱ حدود ۳۶۰۰۰ مرکز آلودگی شناسایی شد که از این تعداد ۱۴۰۰۰ مرکز دارای بالاترین میزان آلودگی بودند. از اینرو در "فهرست اولویت‌های ملی"^{۲۴} قرار گرفتند. افزایش این آمار موجب شد که بودجه خاصی به نام قانون Superfund برای تامین هزینه پاکسازی مراکز مندرج در فهرست اولویت‌های ملی در نظر گرفته شود که وجوه آن از منابع خاص به شرح زیر تامین می‌گردد:

- مالیات بر نفت.
  - مالیات بر ۴۲ ماده شیمیایی خاص و مشتقات آنها.
  - ۱/۲۵ میلیارد دلار از درآمدهای عمومی مالیات.
- قانون جامع مسئولیت (CERCIA) بودجه مذکور را در اختیار آژانس قرار داد تا به وسیله آن بتواند شرکت‌ها و مراکز خصوصی را ملزم به قبول مسئولیت پاکسازی مراکز آلوده نماید و در صورت عدم انجام پاکسازی توسط این مراکز، آژانس رسماً اقدام و هزینه‌های آن را از مراکز مسئول دریافت

انفرادی ملزم به تامین کل هزینه‌های پاکسازی کند.

۳. پذیرش بدهی‌های پیشین (عطف به ماسبق): قوانین مصوب را می‌توان عطف به ماسبق کرده و در مورد فعالیت‌هایی اعمال کرد که پیش از وضع قانون جامع مسئولیت (CERCLA) انجام شده است.

دادگاه‌ها معمولاً از "پذیرش بدهی بطور اشتراکی" استفاده و هزینه‌های مربوطه را بطور منصفانه بین مراکز درگیر تقسیم می‌کنند. در احکام صادر شده توسط دادگاه‌ها، حوزه پذیرش بدهی تا حدی افزایش یافته به گونه‌ای که اگر مرکز بالقوه مسئول، ورشکست شده و دارایی‌های آن به‌عنوان ضمانت در اختیار وام‌دهندگان باشد، آنها نیز بطور غیرمستقیم مسئول تامین هزینه‌های پاکسازی خواهند بود. علاوه بر این دادگاه‌ها می‌توانند هر یک از اعضای هیئت مدیره شرکت مسئول را متفرداً به‌عنوان مسئول معرفی کرده و موظف به تامین هزینه‌های پاکسازی کنند. از اینرو قرار گرفتن در موقعیت یک مرکز بالقوه مسئول برای اشخاص حقیقی و حقوقی، یک حادثه هولناک جلوه می‌کند. بر این اساس، فرایند اخطار به مراکز بالقوه مسئول از اهمیت خاصی برخوردار است.

اخطار به مراکز بالقوه مسئول (PRP)

شرکت‌ها ممکن است به طرق مختلف زیر از درگیر شدن بالقوه در یک مرکز Superfund مطلع شوند:

(الف) قرار گرفتن در فهرست‌های دولتی از قبیل فهرست اولویت‌های ملی.

(ب) قرار گرفتن در سیستم اطلاعاتی "قانون جامع مسئولیت" (ج) قرار گرفتن در فهرست اولویت‌های ایالتی

آژانس زمانی به شرکت‌ها در مورد تبدیل شدن به مرکز بالقوه مسئول، هشدار می‌دهد که تقریباً بطور کامل درگیر مسئله شده باشند. طریقه اخطار نیز به شیوه‌های مختلف به شرح زیر است:

● **اخطار عمومی:** در این حالت به تمام مراکز بالقوه مسئول، هشدار داده می‌شود که به‌زودی فعالیت‌های مربوط به پاکسازی در یکی از مراکز مسئول انجام خواهد شد.

● **اخطار ویژه:** در این صورت دولت اعلام می‌کند که در نظر دارد در یک یا چند مرکز خاص عملیات پاکسازی را شروع کند مگر آنکه مراکز بالقوه مسئول، طی مهلت زمانی خاص (معمولاً ۶۰ الی ۱۲۰ روز)، خود اقدام به پذیرش مسئولیت

و انجام عملیات پاکسازی نمایند. این اخطاریه شامل اسامی و آدرس مراکز بالقوه مسئول است و ممکن است نسخه‌ای از حکم مربوط به هر یک از اشخاص حقیقی یا حقوقی نیز به پیوست ارائه شود که در تامین هزینه‌های پاکسازی شریک هستند.

● **فراخوان:** دعوت از کلیه مراکز بالقوه مسئول، برای شرکت در جلسه مشترک و بحث پیرامون عملیاتی که ممکن است برای هر یک از مراکز تعیین شود.

دریافت اخطار ویژه برای یک مرکز بالقوه مسئول، حادثه‌ای مهم تلقی می‌شود زیرا شامل اسامی تمام مراکز است که مدنظر بوده و به‌عنوان مسئول پاکسازی مراکز تعیین شده‌اند.

گزارشگری مالی و افشای اطلاعات

اکنون به الزامات گزارشگری از دیدگاه کمیسیون بورس اوراق بهادار و هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی می‌پردازیم. شباهت‌ها و تفاوت‌های این الزامات و چگونگی رویارویی آنها با الزامات آژانس مورد تاکید قرار می‌گیرد و موجب شناخت گزارشگری زیست‌محیطی در شرکت‌ها می‌شود.

کمیسیون بورس اوراق بهادار (SEC)

پس از سقوط بازار سهام در سال ۱۹۲۹، مجلس قانون اوراق بهادار سال ۱۹۳۳ و قانون بورس اوراق بهادار سال ۱۹۳۴ را تصویب کرد و کمیسیون بورس اوراق بهادار را با هدف اعمال این قوانین و چندین قانون دولت مرکزی دیگر پایه‌گذاری کرد.

به موجب قوانین مذکور، هر شرکتی که سهام آن در بازار بورس مورد معامله عموم قرار گیرد باید الزامات افشاگری کمیسیون بورس اوراق بهادار را رعایت کند.

الزامات افشاگری کمیسیون بورس اوراق بهادار برای بدهی‌های زیست‌محیطی به گونه‌های کاملاً متفاوت از الزامات هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی شکل گرفته است. کمیسیون، شرکت‌ها را ملزم می‌سازد در صورتی که هزینه‌های رفع آلودگی زیست‌محیطی اثر با اهمیتی بر درآمد آنها داشته باشد، گزارشی را تهیه نمایند. قانون S-K این کمیسیون، شرکت‌ها را موظف می‌کند که انواع خاصی از اطلاعات زیست‌محیطی را افشا کنند که عبارتند از:

● اثرات با اهمیتی که رعایت قوانین زیست‌محیطی فدرال،

ایالتی و منطقه‌ای می‌تواند به مخارج سرمایه‌ای، درآمدها و وضعیت رقابتی شرکت داشته باشد.

● تعلیق ناشی از اقامه دعوا از سوی مقامات دولتی مسئول قوانین زیست‌محیطی فدرال، ایالتی و یا منطقه‌ای.

● هرگونه اطلاعات زیست‌محیطی دیگری که یک سرمایه‌گذار باید از آن آگاهی داشته باشد.

کمیسیون در بیانیه شماره ۳۶ خود در سال ۱۹۸۹ الزامات مختلف افشاگری را برای بررسی و تحلیل‌های مدیریت^{۲۴} بیان می‌کند. افشای اطلاعات براساس این فرض صورت می‌گیرد که وقوع حوادث با اهمیت اما غیرقطعی باید در نظر گرفته شود مگر آنکه مدیریت تشخیص دهد وقوع حادثه مذکور از لحاظ منطقی محتمل نمی‌باشد کمیسیون بورس اوراق بهادار همچنین اعلام می‌کند که معرفی شدن به عنوان مرکز بالقوه مسئول الزاماً نیازمند افشای اطلاعات نمی‌باشد مگر آنکه شرایط شرکت و وضعیت مرکز بالقوه مسئول نشانگر آن باشد که یک سازمان دولتی در نظر دارد اقدامات خاصی را در این زمینه انجام دهد که در این صورت نیازمند افشا خواهد بود.

توافق‌نامه بین کمیسیون بورس اوراق بهادار و آژانس حفاظت از محیط‌زیست

موقعیت کمیسیون در زمینه افشای اطلاعات بدهی‌های زیست‌محیطی در پی توافق آن با آژانس در سال ۱۹۹۰ از استحکام بیشتری برخوردار گشت. به موجب این توافقات آژانس باید در فواصل سه ماهه اطلاعات زیر را در اختیار کمیسیون قرار دهد:

● اسامی شخصیت‌های حقیقی یا حقوقی که به عنوان مرکز بالقوه، شناسایی شده‌اند.

● فهرست تمام پرونده‌هایی که طبق قانون حفاظت و احیای منابع محیط‌زیست و قانون جامع مسئولیت، جبران خسارت و بدهی زیست‌محیطی بایگانی شده‌اند.

● فهرست پرونده‌های مدنی جدیدی که اخیراً طبق قوانین زیست‌محیطی دولت مرکزی خاتمه یافته‌اند.

● فهرست کلیه مراکزی که به موجب قوانین هوای پاک و آب سالم از قراردادهای دولتی خارج شده‌اند.

● فهرست کلیه پرونده‌های کیفری که تحت قوانین زیست‌محیطی دولت مرکزی تشکیل شده‌اند.

● فهرست مراکزی که به موجب قانون حفاظت و احیای

منابع محیط‌زیست باید پاکسازی شوند.

در پی این توافق‌نامه، کمیسیون نیز متعهد گشت تا افشای اطلاعات زیست‌محیطی را جهت اقدامات قانونی در اختیار آژانس قرار دهد.

هیئت استانداردهای حسابداری مالی

امروزه حسابداران باید در ارتباط با افشای اطلاعات بدهی‌های زیست‌محیطی، شیوه‌های مدون و تعیین شده از سوی هیات استاندارد در حسابداری مالی را سرلوحه کار خود قرار دهند. طبق بیانیه شماره ۵ "حسابداری رویدادهای احتمالی" منتشر شده در سال ۱۹۷۵، بدهی‌های احتمالی ناشی از هزینه‌های پاکسازی محیط‌زیست، باید محاسبه شده و افشا گردد. به موجب این بیانیه، زیان احتمالی و بدهی هنگامی شناسایی می‌شوند که اولاً وقوع آنها محتمل باشد و ثانیاً اینکه مبلغ زیان را بتوان به گونه‌ای قابل اتکا برآورد کرد. هیات استانداردهای حسابداری مالی در اعلامیه شماره ۱۳ خود با عنوان "برآورد منطقی مبلغ زیان" (۱۹۷۶) راهنمایی جامع‌تری در خصوص "زیان احتمالی" ارائه کرده است. این مطلب در واقع تفسیری از بیانیه استاندارد شماره ۵ است و چگونگی شناسایی زیان احتمالی را هنگامی شرح می‌دهد که زیان برآوردی در یک محدوده خاص قرار می‌گیرد. در این اعلامیه پیشنهاد شده است که حداقل مقدار محدوده، باید در نظر گرفته شود مگر آن که مقدار دیگری از این محدوده برآورد بهتری باشد.

نتیجه‌گیری و ضرورت تدوین و اجرای حسابداری زیست‌محیطی در ایران

امروزه بسیاری از شرکت‌ها با مسائل زیست‌محیطی دست به گریبان هستند و در جستجوی شیوه‌ای مناسب جهت گزارش و افشای اطلاعات برای عموم مردم می‌باشند. در این مقاله، اهمیت آلودگی‌های زیست‌محیطی در آمریکا، تاریخچه فعالیت آژانس حفاظت از محیط‌زیست، قوانین نظارتی زیست‌محیطی از جمله قانون SuperFund و برخی از الزامات گزارشگری و افشا به وسیله کمیسیون بورس اوراق بهادار و هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی بیان شد. بدین ترتیب شرکت‌ها می‌توانند با شناخت مقولات زیست‌محیطی، در آینده به شیوه‌ای موثر اقدام به گزارشگری و افشای اطلاعات زیست‌محیطی کنند.

مسئله آلودگی محیط‌زیست به عنوان یکی از مهم‌ترین

- 6- Enviromental Health Service (EHS)
- 7- Office of Management and Budget (OMB)
- 8- Clean Air Act (CAA)
- 9- Clean Water Act (CWA)
- 10- Federal Insecticide, Fungicide and Rodenticide
- 11- Hazardous Material Transportation Act (HMTA)
- 12- Toxic Substances Act (TSCA)
- 13- Resource Conservation and Recovery Act (RCRA)
- 14- Comprehensive Enviromental Response, Compensation and liability Act (CERCLA)-SuperFund Act
- 15- Superfund Amendments and Reauthorization Act (SARA)
- 16- Hazardous Waste Operations and Emergency Response
- 17- Pollution Prevention
- 18- Love canal
- 19- Hooker
- 20- Niagara Falls
- 21- Great Lakes
- 22- National Priorities List (NPL)
- 23- Potentially Responsible Parties (PRP)
- 24- Management Discussion and Analysis (MD & A)

فهرست منابع و مآخذ:

- 1- Baker, D., (1996). "Environmental accounting's conflicts and dilemmas", Management Accounting, Oct, Vol.74.
- 2- Birkin, (2003). "Ecological Accounting: new tools for a sustainable culture", International Journal of Sustainable Development and World Ecology, Mar
- 3- Evan s, P. (1996). "Managrment control systems accounting For the Environment", Management Accounting, Oct.Vol.74.
- 4- Hutchison, Paul D., (2000). "Environmental Accounting", Journal of Applied Business Research, Vol.16.
- 5- Landy, M., M. Roberts and S.Thomas, (1994). "The Enviromental Protection Agency", oxford university press, New York.
- 6- Ouellette, J. (1996). "Environmental Accounting", chemicka Marketing Reporter, Vol.25.
- 7- Ranganathan, J. (1996). "Environmental Accounting: A tool for better management", Management Accounting. Feb, Vol.74.
- 8- Ston, D., (1997). "Environmental Accounting", In Business, Mar/Apr, Vol.19.

معضلات جامعه بشری امروز، در ایران به قدری شدت یافته که پایتخت آن به عنوان یکی از آلوده‌ترین شهرهای جهان شناخته شده است. این امر، لزوم به‌کارگیری حسابداری زیست‌محیطی را به عنوان تلاشی در جهت حفاظت از محیط‌زیست توجیه می‌کند. از آنجایی که هر کشوری مشخصه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خاص خود را دارد، به منظور پایه‌ریزی این حسابداری در ایران می‌توان ضمن مطالعه و بررسی آنچه در سایر نقاط جهان وجود دارد آن را با فضای فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی کشور همگون ساخت.

بدون تردید در صورت استقرار نظام مطلوب حسابداری زیست‌محیطی در کشور، حسابداران می‌توانند بازوی قدرتمندی برای دولت در ارتباط با کنترل‌های اقتصادی و مالی باشند. بدیهی است برای رسیدن به آن هدف باید اهداف و وظایف حسابداری زیست‌محیطی مشخص و به‌طور دقیق تعریف و استانداردها و ضوابط و معیارها براساس اصول منطقی و عملی پایه‌گذاری و تدوین گردد. از این‌رو مجامع حرفه‌ای ذیصلاح باید کار تدوین و تنظیم ضوابط حرفه‌ای و به‌ویژه استانداردهای حسابداری زیست‌محیطی را به عهده گیرند تا از این طریق شرکت‌ها ملزم به رعایت رویه‌های مصوب باشند.

دولت نیز از طریق اصلاح قوانین موجود، تصویب قوانین جدید و وضع مجازات‌های فانونی برای شرکت‌های آلوده‌کننده محیط‌زیست می‌تواند موجبات کاهش آلودگی را فراهم سازد. علاوه بر این متولیان مسائل زیست‌محیطی نیز باید به فکر نهادینه کردن فرهنگ رعایت مقررات زیست‌محیطی در جامعه باشند. به‌خصوص اگر صاحبان و مدیران صنایع نسبت به مسائل زیست‌محیطی دیدگاهی مثبت و توأم با طرفداری از بهبود عملکرد زیست‌محیطی داشته باشند و آن را از نظر مالی و منابع انسانی حمایت کند، این امر موجب می‌شود که کارکنان نیز در قبال محیط‌زیست حساس و متعهد باشد.

پی‌نوشت‌ها:

- 1- Enviromental Accounting
- 2- Enviromental Protection Agency (EPA)
- 3- Securities and Exchange Commission (SEC)
- 4- Financial Accounting Standards Board (FASB)
- 5- Nixon